

УДК 378.1:37.014.542

DOI: 10.15587/2313-8416.2016.85998

АНАЛІЗ СТАНУ ОСВІТИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ**О. П. Бурмістенков, С. А. Демішонкова****ANALYSIS OF EDUCATION CONDITIONS IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS OF UKRAINE****A. Burmistenkov, S. Demishonkova**

У статті розглянуто деякі питання, пов'язані зі станом вищої технічної освіти в Україні: а саме, підготовкою та атестацією випускників шкіл, підготовкою студентів у вищих навчальних закладах та мотивацією студентів до навчання, а викладачів до вдосконалення методів навчання та глибокої наукової роботи в стінах навчального закладу. Висловлені причини зниження рівня освіти, зроблено пропозиції, що дозволяють поліпшити якість вищої професійної освіти

Ключові слова: освіта, знання, реорганізація, навчання, випускники, мотивація, вдосконалення, якість, заклад, студенти

The article deals with some issues related to higher technical education conditions in Ukraine, namely, training and certification of graduates of schools, training of students in higher educational institutions and motivation of students to study and teachers to improve teaching methods and deep research within the walls of institution. The causes of education level reduction are expressed. The propositions are made for improving the higher education quality

Keywords: education, knowledge, reorganization, training, graduates, motivation, improvement, quality, institution, students

1. Вступ

Україна стоїть на порозі реформ в політичній, економічній, соціальній та культурній областях життя суспільства, що неодмінно приведе до переоцінювання системи освіти в країні, яка за останні роки знаходилась в стані реконструкції, в той час як в державі необхідно мати спеціалістів, що мають глибокі знання в різних областях життєдіяльності.

Сучасні вимоги потребують необхідність перегляду звичної стратегії навчання. Підвищується значущість фундаментальних знань, посилюється курс на індивідуалізацію, інтенсифікацію і комп'ютеризацію навчального процесу, зростає об'єм самостійної роботи студентів, освоюються нові форми і методи навчання, стимулюючи розвиток творчих якостей майбутніх фахівців [1, 2].

2. Аналіз літературних даних

В результаті аналізу наукових джерел, ми можемо зробити висновок, що фундаментальні основи освіти повинна давати школа, але тут є недоліки:

– зміна тривалості навчання (десять, одинадцять, дванадцять);

– система оцінки рівня знань (п'ятибальна і дванадцяти бальна);

– введення зовнішнього тестування випускників шкіл;

– зменшення кількості годин на вивчення фундаментальних дисциплін, які формують світогляд школяра, а потім і студента в математиці і фізиці.

Все це призвело до постійного перегляду, а часто і переосмислювання програм шкільних дисциплін та зміни ставлення до школи як учнів, так і їх батьків [3].

Зовнішнє незалежне тестування випускників шкіл призвело до вибіркового вивчення тих предметів, які, в основному, пов'язані з тестуванням, а загальна підготовка, що визначає рівень розвитку людини, виявилася не затребуваною. До факторів, які зумовлюють погіршення стану освіти в Україні можна віднести: низький рівень заробітної плати педагогічних працівників; недоліки в профорієнтаційній роботі; високий рівень безробіття. Тести, які дозволяють випускникам шкіл зайняти місце в аудиторіях ВНЗ, часто не враховують їхні професійні та індивідуальні бажання [4].

У працівників ВНЗ виникає дилема: з одного боку дати глибокі знання тим студентам, які прийшли в аудиторії свідомо, вибравши бажану спеціальність, і зберегти тих, хто просто прийшов пересидіти і отримати диплом про нібито знання. І ті й інші студенти визначають контингент ВНЗу, а від нього залежить кількість викладачів, навчально-допоміжного персоналу і т. п. Результатом необхідності збереження всього контингенту є зниження рівня підготовки студентів, а в підсумку – рівень освіти майбутніх керівників держави.

3. Мета і задачі дослідження.

Мета дослідження – проаналізувати недоліки в системі освіти, до яких відносяться:

– зменшення в робочих навчальних планах аудиторних годин на підготовку в області математики і фізики, тобто зниження рівня фундаментальної підготовки;

– низький рівень заробітної плати, який не сприяє залученню в студентські аудиторії молодих, здібних викладачів і вчених;

– фінансування ВНЗ за залишковим принципом, що призводить до все більшого старіння їх матеріально-технічної бази і аудиторного фонду;

– введення обов'язкового тестування не призводить до розвитку вміння обґрунтовано висловлювати свою думку та підвищення рівня інтелекту студента;

– низький рівень стипендій та обмежений стипендіальний фонд призводить до необхідності пошуку додаткового заробітку студентами, а отже відволікання від основного завдання – отримання знань.

Для досягнення поставленої мети були вирішені наступні задачі:

1. Проведено аналіз фундаментальної підготовки випускників шкіл.

2. Проведено аналіз ролі тестування випускників шкіл і його вплив на формування контингенту студентів.

3. Проаналізовано потребу шкіл і ВУЗів в збільшенні молодих талановитих фахівців.

4. Проведено аналіз фінансування навчальних закладів з метою створення матеріально-технічної бази ВНЗ та стипендіального фонду студентів.

5. Проаналізовано матеріальне забезпечення працівників шкіл і ВУЗів.

4. Аналіз стану підготовки фахівців у вищих навчальних закладах України

За роки незалежності в Україні не створили необхідних умов для виховання високоосвічених особистостей, здатних державно мислити і зайняти гідне місце в сфері управління на всіх рівнях: в промисловості, транспорті, кабінеті міністрів, в депутатському корпусі й т. п., в той час як потреба в них стає все більш нагальною [5].

Тести, обумовлені Болонською системою, не можна розглядати як заміну іспиту. Іспит завжди був і повинен бути продовженням творчого процесу навчання, де формується особистість. Тести повинні

розглядатися як форма проміжного контролю, наприклад, допуск до лабораторних занять, або як формальна оцінка стану засвоєння проміжного матеріалу (лекцій, практичних занять та лабораторних робіт) [6–8].

На жаль в даний час проведення практичних занять, а особливо лабораторних робіт, пов'язане з рядом проблем. Основна – невідповідність рівню розвитку техніки матеріальної бази, що пов'язане з нестачею коштів у вищих навчальних закладах для придбання нових приладів, устаткування і матеріалів. Тому вимоги до лабораторних занять повинні бути переглянуті. В першу чергу – у зв'язку з тим, що промисловість практично не працює. По-друге – придбати нове лабораторне устаткування, яке можна було б запустити в навчальний процес неможливо, а для імпортного устаткування немає коштів [9].

Необхідно відмітити, що в деяких випадках згубне захоплення без явної необхідності комп'ютерною технікою при організації навчального процесу, (методичні вказівки до різних видів навчальної роботи, конспект лекцій) обмежує область пошуку знань студентом. В даному випадку порушується головний принцип освіти: школа і ВНЗ дають основи фундаментальних знань та навчають навчатися, а це продовжується все життя.

Таким чином, існуюча система освіти не відповідає в повній мірі підготовці освіченої, інтелектуальної розвиненої особистості і тут доречно навести слова Томаса Джефферсона «Якщо нація хоче бути неосвіченою і одночасно вільною та незалежною, то вона хоче того, чого ніколи не було і не буде».

На наш погляд, слід більш обережно ставитися до рейтингу викладачів, в якому, як правило, відсутня оцінка їх головним роботодавцем – студентом. У той же час студенти не можуть об'єктивно оцінити роботу викладачів, тому що в багатьох з них немає мотивації до отримання знань. Не викликають захвату у викладачів різні директивні листи та накази, пов'язані з практично щорічними змінами навчальних планів і програм. Можна було б продовжити перелік того, що можна зробити, щоб поліпшити освітній процес без залучення фінансових коштів, але це все на півзаході. Корінних змін у системі освіти можна досягти тільки гідним фінансуванням праці вчених і викладачів, покращенням рівня матеріально-технічної бази навчальних і наукових лабораторій ВНЗ, а головне – розглядати навчальні заклади будь-якого рівня як центри підготовки технічної, і політичної еліти країни [3, 10, 11].

5. Результати дослідження

Оцінка ефективності роботи кафедр та ВНЗ в цілому повинна проводитися не за підсумками розподілу випускників, а після певного періоду, наприклад трьох – п'яти років, за які відбудеться їх адаптація у суспільстві, більшість з них виберуть свій шлях, можливо навіть після перепідготовки через службу зайнятості.

Студенти, які щойно прийшли до ВНЗ або придуть завтра, будуть визначати стратегію розвитку країни в недалекому майбутньому, тому зміни у

сфері освіти необхідно проводити негайно, не дивлячись на мізерність її фінансування. Нам здається, що в цих умовах необхідно провести в першу чергу ті зміни в підготовці майбутніх фахівців, що не потребують великих фінансових затрат:

– переглянути навчальні плани з метою посилення фундаментальних знань, які дозволять випускникам ВНЗ швидше адаптуватися в сучасних умовах, (ця теза підтверджується і службами зайнятості всіх рівнів);

– незалежне тестування випускників шкіл розглядати як об'єктивний показник формальних знань, які не будуть використовуватись в їх подальшій роботі;

– на вступних іспитах у ВНЗ ввести базовий екзамен з фундаментальних дисциплін (математика, фізика, хімія і т. п.) в залежності від профілю спеціальності, вибраної абітурієнтом;

– обмежити кількість ВНЗ, в які можуть бути подані документи і кількість спеціальностей (наприклад в три ВНЗ з однієї спеціальності і т. п.);

– кількість викладачів має визначатися не контингентом студентів або аудиторним навантаженням, а бути фіксованою величиною, яка визначається, наприклад, держзамовленням.

6. Висновки

Для реорганізації системи освіти, на наш погляд, необхідно перейти від кількісної оцінки системи освіти у ВНЗ до якісної, яка визначається високими професійними знаннями випускників та рівнем їх загальноосвітнього розвитку. Для цього необхідно:

– забезпечити глибоку мотивацію студентів до отримання знань, їх впевненість у майбутньому працевлаштуванні; належне фінансування наукових і навчальних лабораторій ВНЗ;

– стимулювання праці викладачів, які володіють високою ерудицією і здатні застосовувати в навчальному процесі нові перспективні технології навчання;

– залученням до викладацької роботи молодих перспективних випускників;

– перейти до соціальної орієнтації системи освіти, де держзамовлення для ВНЗ повинні визначатися необхідними для держави професіями і спеціальностями;

– перейти до фундаментальності освіти, тобто забезпечити такий зміст навчальних планів і програм, які забезпечать основу всебічного розвитку особистості та можливість досконального оволодіння обраною професією, створять умови для подальшої самоосвіти.

Все розглянуте вище, при достатньому фінансуванні ВНЗ, а не частковому, дозволить випускати спеціалістів, що володіють необхідним багажем знань, здатні вирішувати різні нагальні завдання, що стоять перед державою.

Література

1. Буланова-Топоркова, М. В. Педагогіка і психологія вищої школи [Текст]: учеб. пос. / М. В. Буланова-

Топоркова, А. В. Духавнева, Л. Д. Столяренко. – Ростов-на-Дону: Феникс, 1998. – С. 64–78.

2. Вербицкий, А. А. Активное обучение в высшей школе: контекстный подход [Текст]: метод. пос. / А. А. Вербицкий. – М.: Высшая школа, 1991. – С. 103–127.

3. Боженко, Н. Болонський процес в нашій освіті: за і проти [Текст] / Н. Боженко // Гуманістичний вісник. – 2008. – С. 322–326.

4. Гошко, Т. ЗНО: критичний погляд [Електронний ресурс] / Т. Гошко // ZAXID.NET. – 2013. – Режим доступу: http://zaxid.net/news/showNews.do?zno_kritichniy_poglyad&objectId=1288480

5. Нестеренко, Г. О. Особистість у нелінійному суспільстві [Текст]: монографія / Г. О. Нестеренко. – Запоріжжя: Просвіта, 2004. – 140 с.

6. Педагогіка [Текст]: учеб. пос. / под ред. П. М. Пидкасистого. – М., 2006. – 608 с.

7. Caddick, S. Back to Bologna. The long road to European higher education reform [Text] / S. Caddick // EMBO Reports. – 2008. – Vol. 9, Issue 1. – P. 18–21. doi: 10.1038/sj.embor.7401149

8. Leger, R. The Levels and Types of Education of the European Higher Education System [Electronic resource] / R. Leger // Bachelorsportal. – 2013. – Available at: <http://www.bachelorsportal.eu/articles/472/the-levels-and-types-of-education-of-the-european-higher-education-system.html>

9. Демішонкова, С. А. Аудиторні заняття у ВНЗ і Болонська декларація [Текст] / С. А. Демішонкова // Вісник КНУТД. – 2008. – Т. 1, № 1. – С. 180–182.

10. Кюппер, А. Е. Пути совершенствования практических занятий в высшей школе [Текст] / А. Е. Кюппер, Н. Д. Никандров. – М., 1982. – С. 3–28.

11. Федорченко, Ю. Викладач вищої школи – зручник «системи» [Електронний ресурс] / Ю. Федорченко // Освітня політика. – 2016. – Режим доступу: <http://education-ua.org/ua/articles/828-vikladach-vishchoji-shkoli-zaruchnik-sistemi>

References

1. Bulanova-Toporkova, M. V., Duhavneva, A. V., Stoljarenko, L. D. (1998). *Pedagogika i psychologia vishoy shcoli*. Rostov-on-Don: Phoenix, 64–78.

2. Verbytskyi, A. A. (1991). *Aktivnoe obuchenie in vishoy shcoli: kontekstniy podchod*. Moscow: Higher School, 103–127.

3. Bozhenko, N. (2008). Bologna process in our education: the pros and cons. *Journal humanistic*, 322–326.

4. Goshko, T. (2013). EIT: a critical look. ZAXID.NET. Available at: http://zaxid.net/news/showNews.do?zno_kritichniy_poglyad&objectId=1288480

5. Nesterenko, G. (2004). *Osobystist u nelinijnomu suspilstvi [The personality in nonlinear society]*. Zaporizhzhja: Prosvita, 140.

6. Pydkasystoho, P. I. (Ed.) (2006). *Pedagogika*. Moscow, 608.

7. Caddick, S. (2008). Back to Bologna. The long road to European higher education reform. *EMBO Reports*, 9 (1), 18–21. doi: 10.1038/sj.embor.7401149

8. Leger, R. (2013). The Levels and Types of Education of the European Higher Education System. *Bachelorsportal*. Available at: <http://www.bachelorsportal.eu/articles/472/the-levels-and-types-of-education-of-the-european-higher-education-system.html>

9. Demishonkova, S. A. (2008). *Auditorni zanyattya u VNZ and Bolonska Declaration*. *Bulletin of KNUTD*, 1 (1), 180–182.

10. Kyupper, A. E., Nykandrov, N. D. (1982). *Puti sovershenstvovaniya prakticheskix zanyatyiy in vishoy shcoli*. Moscow, 3–28.

11. Fedorchenko, Ju. (2016). The teacher of high school – hostage "system". Osvitnja politika. Available at: [http://](http://education-ua.org/ua/articles/828-vikladach-vishchoji-shkoli-za-ruchnik-sistemi)

education-ua.org/ua/articles/828-vikladach-vishchoji-shkoli-za-ruchnik-sistemi

Дата надходження рукопису 28.10.2016

Бурмістенков Олександр Петрович, доктор технічних наук, професор, кафедра електромеханічних систем, Київський національний університет технологій та дизайну, вул. Неміровича-Данченка, 2, м. Київ, Україна, 01011
E-mail: bur42@ukr.net

Демішонкова Світлана Анатоліївна, кандидат технічних наук, доцент, кафедра електромеханічних систем, Київський національний університет технологій та дизайну, вул. Неміровича-Данченка, 2, м. Київ, Україна, 01011
E-mail: mashuk2007@ukr.net

Burmistenkov Oleksandr, Doctor of Technical Sciences, Professor, Department of Electromechanical Sestem, Kyiv National University of Technology and Design, Nemirovicha-Danchenka str., 2, Kyiv, Ukraine, 01011
E-mail: bur42@ukr.net

Demishonkova Svitlana, PhD, Associate Professor, Department of Electromechanical Sestem, Kyiv National University of Technology and Design, Nemirovicha-Danchenka str., 2, Kyiv, Ukraine, 01011
E-mail: mashuk2007@ukr.net

УДК 371.2 (09)

DOI: 10.15587/2313-8416.2016.86433

ДОСЛІДЖЕННЯ ІСТОРИЧНИХ ЕТАПІВ ЕВОЛЮЦІЇ ТЕРМІНУ «ПЕДАГОГІЧНА ІННОВАЦІЯ» В СУЧАСНОМУ НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ

С. М. Ефендієва

INVESTIGATION OF HISTORICAL EVOLUTION STAGES OF THE TERM "PEDAGOGICAL INNOVATION" IN MODERN SCIENTIFIC DISCOURSE

S. Efendiieva

У статті розглянуто основні поняття інноватики. Проаналізовано становлення педагогічної інноватики та теоретично обґрунтовано фактори ефективного управління інноваційним розвитком. Виділено сутність понять науковий та педагогічний дискурс. Досліджено історичні етапи еволюції терміну «педагогічна інновація». Охарактеризовано основні законопроекти про інноваційну діяльність в освіті
Ключові слова: термінологія, термін, інноваційний процес, технологія, інновація, педагогічна інновація, інноваційна діяльність

The article describes the basic concepts of innovation. The formation of pedagogical innovations was analyzed and factors of effective management of innovative development were theoretically grounded. The essence of the concepts of scientific and pedagogical discourse was highlighted. The historical stages of the evolution of the term «pedagogical innovation» were investigated. The main draft laws about innovation activity in education were characterized

Keywords: terminology, term, innovation process, technology, innovation, pedagogical innovation, innovative activity

1. Вступ

Важливою ознакою сучасності є реалізація системного підходу до організації навчального процесу. Терміносистема освітньої інноватики має слугувати основою для побудови інноваційних теорій та розробки технологій їх практичної реалізації. Вибудовуючи теорію філософського, наукового, педагогічного, медичного дискурсу, вчені розглядають дискурс як діалог, дискусія, суперечка, обговорення, мова в мо-

ві, діяльність тощо. Науковий дискурс, інтегруючи в своїй структурі науку і освіту, спираючись на інформаційно-комунікаційні технології, займає домінуюче положення [1].

До категорій педагогічної інноватики належать такі поняття, як інновація та інноваційна діяльність, що розглядаються як цілеспрямовані та прогресивні зміни в освітній практиці шляхом створення, розповсюдження та освоєння новоутворень. Нау-